ÜMBRUSE TERVISHOID.

Dr. med. P. Põdder.

On rõhutatud linna viletsate korteriolude kahjulikku mõju tervisele (tuberkuloos, rahhiit jne.). Korteriolud on halvad aga mitte üksnes linnas, sageli on nad veel viletsamad maal. Sellele vaatamata on maaelanik üldiselt tublim ja ta tervis parem kui linnaelanikul. Linna kahjulikku mõju tervisele ei saa seletada üksi viletsate korterioludega. Palju tähtsam on korteri kasustamise ja elamise laadi vahe linnas ja maal. Linnaelanik veedab palju suurema osa ööst-päevast kinnisis ruumes, vaba loodus oma tervist kosutava mõjuga jääb temal palju vähem kättesaadavaks kui maaelanikul, võõrdub loodusest, — mis ongi linnaelaniku tervise kurnamise pääteguriks.

Seepärast ei ole linna elanike tervishoiu küsimus lahendatav ainult korterite tervishoiuga, kuna vaatamata üksikute korterite tervishoiu edusammudele, kanalisatsioonidele, veevärkidele jne. suurlinn mõjub ometi laastavalt (Flügge).

Põhjenedes sellele on tekkinud uuemal ajal tung linna viia ligemale maale — vabale loodusele. On tekkinud aidlinnad — esimene Inglismaal, Letchworth, 1899. a.; — aiaplatsid linna ääres (Schrebegärten), propaganda väikese ehk üheperekonnamaja, avalike parkide, aidade, mängu-, spordi- ja muude vabade platside asutamise kasuks linna piirkonnas. Linnaelanikule on tähtis mitte üksi korter ja selle seesmine tervishoid, samuti tähtsad on korteri ümbrus ja tolle tervishoid.

Kauemat aega viibida korteri sumbunud õhus on kahjulik — ja seepärast tuleb nõuda, et elanik pääseks iga päev kergesti värskesse õhku, olgu see aida, õue, parki, mänguplatsile või mujale.

Viimaseid ruumalasid on *Gemünd* tabavalt nimetanud „täiendavaks elamisruumiks“ (Ergänzungswohnraum). Korter muutub elamiskõlblikuks õieti soodsa täiendava elamisruumi läbi. Üldiselt on see ruum linnades, eriti suurlinnades, palju puudulikum kui maal, ja seda enam, mida tihedamini linn ehistatud ja asustatud (takistatud värske õhu juurdepääs, linna tolm, suits, päikese ja valguse puudus, müra jne.). Niiviisi on linna soodus ehistamise ja asustamise tihedus tähtsaimaks eeltingimuseks ja aluseks, millele tuleb rajada linna tervishoiulise külje arendamine.

Tartu I, lk. 315